

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
1/2013 vp**

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston määräaikaiseksi direktiiviksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakautuksen tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä (Listayhtiöiden hallitusten sukupuolikiintiö -direktiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 1 päivänä helmikuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston määräaikaiseksi direktiiviksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakautuksen tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä (Listayhtiöiden hallitusten sukupuolikiintiö -direktiivi) (U 81/2012 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Marianna Uotinen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Eeva Raevaara, sosiaali- ja terveysministeriö
- tasa-arvovaltuutettu Pirkko Mäkinen, tasa-arvovaltuutetun toimisto
- pääsihteeri Hannele Varsa, tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- varatoimitusjohtaja Leena Linnainmaa, Keskuksikaupakamari.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio ehdottaa, että listayhtiön muut kuin toimivaan johtoon kuuluvat hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet valitaan jäsen ehdokkaiden keskinäisen pätevyysarvioinnin perusteella,

jos yhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä alle 33,3—40 prosenttia on hallintoelimestä aliedustettua sukupuolta. Pätevyysarvioinnissa käytetään yksiselitteisiä, ennalta määriteltyjä ja neutraaleja valintaperusteita. Arviointi otetaan käyttöön aikaisintaan direktiivin tullessa

voimaan vuonna 2015. Tavoitteena on, että kiintiötavoite saavutetaan viimeistään 1.1.2020 tai, jos listayhtiö on valtion tai muun julkisyhteisön määräysvallassa, viimeistään 1.1.2018.

Listayhtiön tulee lisäksi laatia suunnitelma toimivaan johtoon kuuluvien hallintoelimen jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamiseksi, annettava siitä vuosittain tieto valvontaviranomaisille ja julkistettava suunnitelman toteuttamiseksi tehdyt toimenpiteet ja mahdollinen suunnitelman noudattamatta jättäminen. Jäsenvaltioiden on säädettävä tehokkaat seuraamukset säännösten rikkomisesta ja huolehdittava kaikin tarpeellisin toimin siitä, että säännöksiä noudatetaan. Direktiivi on määräaikainen, ja sen voimassaolo päättyy 31.12.2028.

Direktiivi lisää hallitusten valinnan läpinäkyvyyttä ja parantaa valintaprosessin laatua. Nykyistä avoimempi valintamenettely edistää hallitusten kokoonpanon monipuolistumista. Hallituksen jäsenten valintamenettelyn muutokset sekä uudet raportointi- ja julkistamisvelvollisuudet lisäävät listayhtiöiden hallinnollista taakkaa jonkin verran. Jos kansallisilla toimilla saavutetaan kiintiötavoite listayhtiöissä 1.1.2020 mennessä, direktiivillä ei ole merkittäviä vaikutuksia suomalaisille listayhtiöille. Julkisyhteisön määräysvallassa olevien listayhtiöiden osalta Suomi täyttää direktiivin kiintiötavoitteet jo nykyisellään.

Valtioneuvoston kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti direktiivin tavoitteisiin. EU-tasoiset toimenpiteet, joilla hallintoelinten jäsenten valinnassa noudatettavat yleiset periaatteet yhtenäistetään koko Euroopassa, ovat Suomen kaltaisen maan markkinoille edullisempi tapa kuin puhtaasti kansallinen sääntely.

Direktiivi on muotoiltu väljästi. Direktiivissä asetetut vaatimukset eivät ole kohtuuttomia, kun otetaan huomioon tavoiteltavat hyödyt sekä osaamisen nykyistä tehokkaampi käyttö yhtiöiden johtotehtävissä. Vaatimukset koskevat suomalaisia listayhtiöitä käytännössä vain hallituksen tai hallintoneuvoston jäseniksi ehdolla olevien avoimen pätevyysarvioinnin sekä valintojen ja niiden perusteiden raportoinnin ja julkistamisen osalta. Määräajat direktiivin täytäntöönpanoon ja kiintiötavoitteen saavuttamiseen ovat Suomelle riittävät, kun huomioon otetaan sukupuolten edustusosuus listayhtiöiden hallituksissa sekä valtioneuvoston tasa-arvo-ohjelma vuosille 2012—2015. Jos kiintiötavoite saavutetaan kansallisilla toimilla 1.1.2020 mennessä, direktiivillä ei ole merkittäviä vaikutuksia suomalaisiin listayhtiöihin. Direktiivin seuraamuksia ja valvontajärjestelmää koskevat säännökset ovat varsin väljiä ja antavat siten kansallisesti mahdollisuuden luoda tarkoituksenmukainen järjestelmä.

Ehdotuksen käsittelyn aikana on selvennettävä, mikä on riittävä ja tarkoituksenmukainen seuraamusjärjestelmä, josta kansallisessa laissa tulee säätää. Myös ehdotuksen joitakin yksityiskohtia, kuten kansallisesti säädettävän riittävän ja tarkoituksenmukaisen seuraamusjärjestelmän sisältö, on vielä ehdotuksen käsittelyn yhteydessä selvennettävä.

Moniin muihin EU:n jäsenvaltioihin verrattuna Suomen on helpompi noudattaa direktiivin tavoitetta johtuen naisten ja miesten tasavertaisesta koulutustasosta ja naisten asemasta yrityksissä. Edellä mainituista syistä Suomi voi hyväksyä direktiivin ja katsoa sen olevan EU-oikeuden suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen mukainen. Direktiiviehdotuksen SEUT-sopimuksen mukaista oikeusperustaa on kuitenkin vielä selvennettävä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Direktiivin tarkoituksena on edistää sukupuolten tasapainoista edustusta ja osaamisen sekä

lahjakkuuden monipuolista ja laajaa hyödyntämistä talouselämän päätöksenteossa EU:n jäsenvaltioissa. Tavoitteeseen pyritään määrittele-

mällä tavoitteet listayhtiöiden hallintoelinten sukupuolijakaumasta sekä säätämällä hallintoelinten jäsen ehdokkaiden pätevyysarvioinnista ja yritysten raportointivelvollisuudesta. Valiokunta pitää direktiivin tavoitteita kannatettavina ja tarpeellisina.

Listayhtiön hallintoelimen jäsen ehdokkaiden pätevyysarvioinnin tarkoituksena on poistaa esteitä, joita naiset kohtaavat pörssi-yhtiöiden johtoon kuuluvia henkilöitä rekrytoitaessa. Naisten valituiksi tulemista vaikeuttavat yleiset käsitykset sukupuolten pätevyydestä, miesvaltainen liiketoimintakulttuuri ja toiminnan avoimuuden puute. Ehdotettu pätevyysarviointi lisää hallintoelinten jäsenten valinnan läpinäkyvyyttä sekä parantaa jäsenten valintaprosessia. Valiokunta pitää tätä tärkeänä ja katsoo, että se parantaa naisten mahdollisuuksia tulla valituiksi yhtiöiden hallintoelimiin.

Listayhtiön muut kuin toimivaan johtoon kuuluvat hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet on valittava pätevyysarvioinnin perusteella, jos hallintoelimen jäsenistä alle 33,3—40 % on ali-edustettua sukupuolta. Yksiportaista hallintomallia käyttävässä listayhtiössä kiintiövaatimus lasketaan hallituksen jäsenistä, jotka eivät kuulu toimivaan johtoon, tai hallituksen kaikista jäsenistä. Kaksiportaista hallintomallia käyttävissä yhtiöissä kiintiövaatimusta käytetään vain hallintoneuvoston jäsenten valinnassa.

Yhtiön hallintomalliin perustuva soveltamisala tarkoittaa sitä, että kaksiportaista hallintomallia käyttävissä maissa, kuten Saksassa ja Etelä-Euroopan maissa, joissa on vain vähän naisia yhtiöiden hallituksissa, hallituksen jäsenten valinnassa ei pätevyysarviointia tarvitse käyttää, vaan sitä sovelletaan vain hallintoneuvoston jäsenten valinnassa. Sen sijaan Suomessa ja muissa Pohjoismaissa, joissa yksiportainen hallintomalli on yleinen, pätevyysarviointia koskevat määräykset tulevat sovellettaviksi myös hallitusten jäsenten valinnassa. Direktiivin tavoitteena on pienentää EU:n jäsenvaltioiden välillä nykyisin olevia suuria eroavuuksia sukupuolten tasapainoisessa edustuksessa talouselämän päätöksenteossa. Valiokunta huomauttaa, että di-

rektiivin säännökset pätevyysarvioinnista eivät tue naisten valintaa hallituksiin kaksiportaista hallintomallia käyttävissä yhtiöissä. Tämä vaarantaa direktiivin tavoitteen saavuttamisen ja saattaa johtaa tulevaisuudessa jopa nykyistä suurempiin eroihin jäsenvaltioiden välillä.

Direktiivi edellyttää, että listayhtiöt sitoutuvat suunnitelmallisiin toimenpiteisiin myös yhtiön toimivaan johtoon kuuluvien hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamiseksi. Valiokunta katsoo, että menettely edistää osaltaan naisten valikoitumista yhtiön johtotehtäviin ja pitää direktiivin tätä vaatimusta erittäin tärkeänä.

Jäsenvaltiot voivat ryhtyä myös omiin toimiin direktiivin tavoitteeseen pääsemiseksi tai säätää direktiiviä pidemmälle menevistä vaatimuksista. Valiokunta pitää tätä mahdollisuutta tärkeänä. Suomessa hallituksen tavoitteena on, että valtio-omisteisten yhtiöiden hallituksissa sekä pörssi-yhtiöissä, joissa valtio on enemmistössä, on oltava naisia ja miehiä vähintään 40 %. Hallitus on sitoutunut seuraamaan tasapuolisemman edustuksen toteutumista myös pörssi-yhtiöiden hallituksissa, ja jos tasapuolisempi edustus ei etene riittävästi, siirtymään lainsäädännöllisiin toimiin. Elinkeinoelämä edistää naisten osuuden lisäämistä yhtiöiden hallituksissa mm. listayhtiöiden hallinnointikoodilla, jonka mukaan pörssi-yhtiöiden hallituksissa tulee olla molempia sukupuolia.

Valiokunta katsoo, että direktiiviehdotus tukee hyvin Suomen kansallisia toimenpiteitä taloudellisen päätöksenteon tasa-arvon lisäämiseksi. Direktiivi, hallituksen toimenpiteet sekä elinkeinoelämän omat tasa-arvotoimet täydentävät toisiaan ja muodostavat yhdessä toimivan välineistön sukupuolten tasapuolisen edustuksen edistämiseksi yritysten johtotehtävissä.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

TyVL 1/2013 vp — U 81/2012 vp

Helsingissä 27 päivänä helmikuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tarja Filatov /sd	Kristiina Salonen /sd
vpj.	Anne-Mari Virolainen /kok	Arto Satonen /kok
jäs.	Anna Kontula /vas	Mikko Savola /kesk
	Jari Lindström /ps	Eero Suutari /kok
	Eeva-Maria Maijala /kesk	Katja Taimela /sd
	Lea Mäkipää /ps	Jani Toivola /vihr
	Elisabeth NaucLér /r	Maria Tolppanen /ps
	Annika Saarikko /kesk	vjäs. Jukka Kärnä /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

neuvotteleva virkamies Marjaana
Kinnunen.